

БРОЈ 10 ЛЕПТА
„Народ“ излази свакога дана по подне.
Штампарија се налази у Франковој улици бр. 20.
Власник
КРСТА Ђ. МИЛЕТИЋ

НАРОД

Рукописи се не враћају.
Огласи и белешке наплаћују се по погодби.
Редакција је у улици Франковој бр. 20.
Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ

Тријалистичка монархија

Судбина Пољске ту је да привремено буде одлучена: она ће постати независна на начин како је то Мађарска, ући ће као трећи део у дуалистичку монархију и Аустроугарска тако постаје тријалистичка монархија. Круна нове Пољске ће припасти цару Карлу I и биће наследна у Хабсбуршкој породици.
Већ одавно се дуго напрезала немачка и аустројска дипломатија да нађе решење пољског питања, које ће бити најбоље не за Пољску, већ за њих. Дуго се осећао знатно јачи немачки утицај у том питању, али према последњим вестима, немачка је фаза у Пољској прошла, наступила је дефинитивно аустројска.
Ван сваке сумње Немачка ће убедити свога ратног друга, да су јој потребне извесне границе, као неопходне са стратегијске тачке гледишта и немачки ће генерали објаснити још и да је индустрија основни фактор за вођење рата и то ће Пољску стати једног великог комада земље и знатног богатства. Али, ван тога, она ће бити Хабсбуршка краљевина. И за неки дан она ће већ добити своју владу па се већ помиње и име првог канцелара: то ће бити граф Тарновски.
Неће то бити стара, славна, слободна Пољска. Независност, којом се управља уздама из Беча, само може донети највеће несреће пољском народу. Аустрија ће младу и несрећену државу умети, старим методима, да подели и да лако управља њом са свом експлоатацијом једне потчињене државе. Нову државу сачињаваће остатак руске Пољске и Галиција. А Галиција је и раније подносила са доста равнодушности аустројско господарство и сада ће извесно послужити као ослона тачка за Хабсбуршку политику против елемената из руске Пољске, који би желели истинску сло-

боду и радили за њу. А руска Пољска ће бити знатно умањена немачким »животним« потребама. А католичко свештенство, у народу који је тако јако везан за веру, биће слепо оруђе побожне монархије. Тако ће данас, у ратним околностима владавина Карла I. у Пољској бити уведена можда без револуције.
Али је утешно у целом овом срамном послу, што је овакво решење пољског питања врло привремено, јер је оно рачун без крчмара. Уговор два цара од 2. октобра 1916. већ је претрпео основну измену и то је најбољи знак о несталности државе, коју они сами буду правили. Овако створена Пољска неће остати после рата јер ће њеном судбином управљати пољски народ уз помоћ Савезника. А од садашње пољске краљевине Аустрија ће имати само једну штету и једну срамоту: штета ће бити у томе што ће се јасно показати пољском народу, да се мора у овом рату борити свом снагом уз Савезнике, за добијање праве независне Пољске, а срамота, што ће Карло I бити збачени краљ Пољске Краљевине.

ЗВЕЗДИЦЕ

Шведска народна прича, која личи на једну нашу:
Хватао рибар рибу и о бећа Богу да ће му припасти свећу, коју ће купити за све паре, које добије за највећу рибу. Бог му да, те ухвати рибу од 100 динара. — Рибар изнесе на продају рибу и петла.
— Пошто риба? питају купци.
— Продајем заједно рибу и петла: риба је два динара, а петла сто!
Тако тај вешти народ и Бога превари.
Гаргантуа

РЕШЕЊЕ КРИЗЕ

Париз, 4. септембра
Социјалисте су одбили да узму учешћа у кабинету Пенлевеа. Алберту Томи понуђен је портфељ али је он одбио.

»Иманите« пише тим поводом да ће социјалисте у парламенту напаст данашњи кабинет што је уосталом, по себи сасвим разумљиво.

КОД РИГЕ

Лондон, 4. септ.
Према вестима са фронта код Риге, Немци опет покушавају нападе северно-источно од Риге. Руси, на разним секторима, врше против нападе и исправљају задобивену линију са стратегијске тачке гледишта.
Пиштомљине су изобилне у овом крају и потпуно спречавају снабдевање немачке војске и сваки саобраћај.

ЗАСЛУЖЕНА СРАМОТА

Буенос Ајрес, 4. септ.
Јавно мишљење врло је раздражено против Немачке. При поласку Луксбурговом гомила је исмевала немачког представника и при поласку из посланства гађали га камењем. Полиција се умешала и растерала гомилу. Аутомобил је ишао највећом брзином да избегне нападе публике.
Прекид дипломатских односа између Аргентине и Немачке неминуован је.

ЈАПАН У РАТУ

Лондон, 3. септ.
Претрес питања, која се одnose на рат, наставља се и даље са јапанском мисијом у Америци. Лондонска штампа прати са највећим интересовањем ове преговоре и каже, да се ове измене гледишта тичу опште војне политике. Та ће политика груписати све изворе Сједињених Држава и Јапана и Споразума против Немачке.

ЗАЛУДНИ НАПОРИ

Лондон, 4. септ.
Пуковник Шумски, војни критичар »Виржевија Вје домости«, који се сад налази у Лондону, пише у »Вестминстер Газети«, да немачки напади код Риге, са стратегијске тачке гледишта, не могу довести до циља.
Овај војни критичар сматра да су непријатељске снаге на руском фронту апсолутно недовољне: 1. за предузимање офанзиве на фронту од 400 км., која би била довољно покривена; 2.

да пробије низ чврстих положаја, који су практично незаузимаљиви; 3. да могу тући руску војску, која је богата у људима и са изврсном артиљеријом, снабдевену муницијом у изобилју.

ГЕНЕРАЛ БОРОЈЕВИЋ

Рим, 4. септ.
Дописник »Идеа национале« из Берна јавља: »Према вестима из мађарских извора командант аустројске војске на Сочи, генерал Боројевић, пао је у немилост. Он је изгубио наклоност цареву и шефа главног штаба, и против њега ће се предузети неке мере.
За њега веле, да је крив што су почињене велике погрешке у току битке код Бајзице. Војни критичар »Бунда« каже, да би се у тој битки предало цело лево аустројско крило да нису стигла велика појачања.

БОМБАРДОВАЊЕ ПУЉА

Рим, 4. септ.
Из Берна јављају, да су италијански авиони бомбардовањем нанели велике штете у Пуљу. Западни део арсенала потпуно је разорен, а један сумарен у конструкцији уништен је. Једна бомба погодила је лађу са петролеумом и бензином. Лађа је потонула за 10 минута.

После забране извоза

Г. Вилсон, председник Сједињених Држава поставио је себи између осталог, за задатак да најенеричније и најпотпуније спречи сваки извоз из Америке за непријатељске земље. Користећи се својом повећаном дискреционарном влашћу, он је 28 августа издао једно наређење, у коме се тачно назначују сви артикли чији је извоз забрањен. Та листа забрањених артикала садржи све могуће категорије, и то не само из области исхране њего и из области луксуза.
Ово је наређење карактеристично нарочито по томе, што се њиме забрањује извоз и за неутралне земље, граничне са непријатељским. Председник цео свет дели на два дела. Први део у коме се побрајају земље, за које важи

У БОРБИ ЗА ХЛЕБОМ

Женева, 3. септ.
У уводном чланку бечки »Цајт« пише: »Приближује се четврта зима рата и ми је очекујемо са неисказаном зебњом. Животних намирница немамо, јер Мађарска не да своју храну, која и њој једва досеже.

Треба изложити Г. Векерлеу да, ако Мађарска неће да учини нове жртве, Аустрија ће бити принуђена да јој закрати угаљ и петролеум.«

СТАЊЕ У РУСИЈИ

Москва, 4. септ.
Опште стање у Русији може се сматрати као знатно боље.
Ситуација на фронту знатно је побољшана. Руски напади на фронту код Риге олакшани су до сад заузетим положајима.

СТАЊЕ У ТРСТУ

Рим, 4. септембра.
Према вестима из Швајцарске ситуација је у Трсту врло озбиљна, после манифестација последњих дана. Командант места предузео је строге мере против становништва; ухапшено је више од 300 људи.
Протеривање цивилног становништва врши се у највећој мери, а у Трст стално долазе велика војна појачања.
Тврди се да су, приликом посете цара Карла на италијански фронт, предузете биле мере и за посету у Трсту, али у последњем тренутку одустало се од ове царске посетe.

забрана, чине централне сале и пограничне неутралне земље, односно од неутралних Швајцарска, Холандија и Скандинавске Земље. Други део чине Савезници и удаљене неутралне државе.
И за земље из ове друге групе, забрањени артикли моћи ће да се извозе само по специјалном одобрењу. Ова одобрења даваће народна канцеларија за контролу извоза. То ће се вршити најстриктније и најпедантније.
»Њујорк Тајмс« и остали листови која су водила кампању за ограничење извоза у неутралне земље, веома су задовољни овом председничком наредбом.
Од неутралних земаља ово је наређење, изгледа, најтеже погодило Швајцарску. Регулације исхране представља

за Швајцарску проблем ужасно тежак и веома озбиљан. Због тога је њено Савезно Веће наредило своје новом посланику у Вашингтону, да на све могуће начине покуша да закључи са Америком конвенцију, на основу које би Швајцарска могла да увезе потребне јој цереалије. Сем тога, она има и нарочите мисионаре за обавештавања по питањима економским, и нада се да ће они моћи лако да поблју све оптужбе, које су у овом смислу формулисале и распрострле против ње. Швајцарска штампа нарочито наглашава, да је у овој мисији и професор Женевског универзитета Вилман Рапар, који, поред осталих квалификација има и ту, што се родио и дуго живео у Америци.

Један од редактора врло утицајнога и угледног часописа американоског „Утлука“ пише поводом овога једном свом колеги из „Журнал де Женев“:

«Нас јако интересује Швајцарска, којој наша забрана извоза причињава велике бедаће. Можда ви сматрате да су Американци у овом питању испали врло сурови. Не заборавите, да ми не губимо ипак из вида то, да је Швајцарска у једном изузетно критичном положају и да се она налази у таквом шкрипцу, у какав никада не могу да западну земље које имају излаз на море. Али ми смо у рату и ми морамо да победимо. *А ви нисте у рату!*»

Колега му је одговорио ово: «Истина је, ви сте у рату а ми нисмо. Али што се тиче хлеба, званично је код нас објављено, да ће га од 1 октобра бити само на четврт килограма на главу, а то ће рећи мање него што су становници Париза имали 1871. последњег дана опсаде. Не заборавите ни то, да, баш према речима нашега председника, ви сте у рату ради победе демократије, а те демократије је швајцарска демократија предала.»

Швајцарска штампа резонујући у опште у овом смислу, верује да ће се Американци опоменути, ко је швајцарска демократија. У низу таквих аргумената, она тврди да швајцарска демократија ни-

је учинила ништа ружно и очекује да ће се створити жељени аранжман.

О закључењу оваквог аранжмана преговарала је истовремено и Холандија.

ЧЕТА „ЗРИЊСКИ“

Њујоршки »Србобран« од 6. јула ове године описује полазак хрватско-словеначке чете »Зрињски« на војиште. Поводом њеног поласка из Питсбурга 2 јула, приређена је велика манифестација, на којој су говорили Дон Н. Гршковић, Милан Марјановић и други.

А СРБИЈА?

Париз, 4. септ.

Познати француски публицист г. Гистав Херве у својем листу »Ла Виктоар« од 18 августа бави се Папином нотом о мору. Протестујући против тога, што се у Папиној noti не спомиње Србија, Г. Херве иронишући ноту, пише:

«А Србија? Тхе! Сирота мала православна држава, дакле шизматичка, привезана верским обредима, хиерархијом, дисциплином за грчку цркву! Без сумње, Г. Пашић је у очи рата потписао са папством један мали конкордат ради неколико хиљада католика, који живе у Србији. Али шта могу рачунати, у очима великих црквених чиновника, ово неколико хиљада овчица изгубљених у стаду шизматика?»

СВЕТОТАТСТВО

Цирих, 4. септ.

Према извештају бечког дописника листа »Фрајхајта«, који излази у Фрибургу, младотурци су оскврnavили гроб Мухамедов. Они су већ узели сав накит из пророковог храма. Под изговором, да траже сакривено благо у зидовима, војници су испретурали гробницу а Такри паша претворио саму цамију у депо муниције и војни магацин. Тај лист додаје да је ово светотатство, које највеће у историји Ислама, изазвало највеће и опште гнушање у муслиманском свету.

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ КОМИНИКЕ
Источна војска. — Дан је прошао мирно. Контигенти Есад Пашини ушли су у Арбанију.

ЕНГЛЕСКИ КОМИНИКЕ
Источна војска. — Непријатељ је покушао два извиђања на српском фронту, али је одбијен оставивши заробљеника. Француске трупе утврдиле су терен, који су добили код Подградца. Укупан број заробљеника у овоме крају износи 378. Запленили смо и пет то-

пова, 8 митраљеза 1000 пушака и 600 бомби, као и доста муниције. Поводом операција на солунском фронту, министарство војно јавља, да су у току прошле недеље енглески авијатичари бомбардовали непријатељске логоре и депое у Рупелу, Ветрини и Корништу и нанели му знатну штету.

Фронт у Арабији. — Нема вести о нападу Арабљана на железничку линију. Турци концентришу војску у Ману.

РУСКИ КОМИНИКЕ

У правцу Риге и на путу Псков, у области Сегеволда води се велика битка. Наше трупе су чврсте и одбијају успешно немачке нападе.

ИТАЛИЈАНСКИ КОМИНИКЕ

На висораван Бајнзице јуначка бригада Сасари напредовала је према североистоку и заробила 17 официра и више од 400 војника.

НОВИ ПРЕДЛОЗИ

Лондон, 4. септ.

Дипломатски кругови у Вашингтону доносе, да ће Папа ускоро учинити још један покушај за састанак конференције мира.

Према телеграмима из Вашингтона »Дели Њусу« пројектовани услови папини биће ови: *ресторирање независне Белгије, али са базом немачком у Анверсу; аутономија Лорена, Едзас да остане Немачкој, Трст слободно пристаниште; да се реши балканско питање.*

Г. ГОДАР НА ФРОНТУ

Рим, 4. септембра

Подсекретар у француском министарству војном, г. Жистен Годар дошао је на италијански фронт. Пошто је прегледао санитарске установе отишао је на фронт на Красу. Исто тако посетио је и фронт на Сочи и присуствовао борбама северо-источно од Горице.

У вече је краљ примио г. Годара у аудијенцију и задржао га на ручку.

ЈЕДАН ДОКУМЕНАТ

Под тим насловом, познати пријатељ Српског Народа, професор Рајс, публиковао је у »Газет де Лован« од 2 септембра писмо нашег учитеља из планине, које је донела цела светска штампа, а које смо и ми донели у нашем листу. Уз писмо, професор Рајс доноси и ово саопштење:

»Војник Петар Илић био је у предњем рову пре месец дана. У зору, један бугарски војник изађе из рова и даде му знак да се приближи. Илић то није хтео, али му Бугарин рече да има да преда једно писмо за које се закleo једном побуњенику у Србији да ће га преда ономе коме је одређено. Србин опет није хтео, и сачекао је да овај баца писмо и да се врати у свој ров.

Тако је пао у наше руке један докуменат, који страшно оптужује Бугаре. Пре него што га дам — изостављајући, из лако појмљивих разлога, имена и извесне индикције — напомињем да сам отишао лично да испитам и да се уверим да ли је писмо заиста предано од бугарског војника. Могу, дакле, да тврдим да је ово што ћете прочитати,

заиста војник Фердинандов предао српском војнику Петру Илићу.»

После овога, Рајс доноси писмо, које смо ми већ објавили и завршава овако:

„Листови јављају да је Бугарин Гизондан послан нама у Швајцарску са мисијом да придобије швајцарску владу за бугарске захтеве. Нека му Савезно Веће одговори тиме што ће му послати ово писмо које преставља најстрашнију оптужбу противу његових сународника.“

ЈАПАНСКИ ОДГОВОР

Токио, 4 септ.

Дипломатска комисија држала је једну седницу одважности и на њој је требао да се редигује одговор Јапана на Папину ноту. До сада није ништа саопштено о одлуци те комисије, али има разлога да се верује, да је Јапан одговорио истом нотом као и председник Вилзон. У меродавним круговима сматра се, да су ови предлози за мир требали да заведу Савезнике.

КРАТКЕ ДЕПЕШЕ

Амстердам. — Лист »Телеграф«, на предлог једног официра, почело је скупљати прилога, који ће се дати холандским војницима, који успеју да обору немачки аероплан или цепелин, који би покушали да повреде неутралност Холандије.

Атина. — Шеф француске војне мисије у Грчкој, г. Браке, отпутовао је у Солун.

Лондон. — Један енглески сумарен потопао је близу Роттердама немачку лађу »Леопард«.

ДОГАЂАЈИ

НЕУСПЕО САСТАНАК

Јуче по подне био је састанак трговаца, занатлија и индустријалаца у ресторану »Београд«, на коме је требало донети одлуку о заједничком раду за побољшање положаја трговаца, занатлија и индустријалаца, како у садашњим приликама, тако и по повратку у Србију. На овоме састанку није дошло до споразума и збор се разишао.

«ДОМОВИНА»

Министарство просвете спрема за идућу годину календар »Домовина« који ће имати око десет табака књижевног додатка забаве и поуке. Позивају се у сарадњу књижевни радници са напоменом да радови буду што краћи. Радови ће се хонорисати а шаљу се министарству са ознаком за »Домовину.«

ЈЕВРЕЈСКА НОВА ГОДИНА

Данас почиње јеврејска 5678 година. Честитамо нашим сународницима Мојсијеве вере.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

РИМ. — »Кориере дела Сера« сазнаје из Петрограда, да Руси концентришу много трупа код Риге у намери да предузму офанзиву. — Руске трупе и даље на-

стављају против нападе источно од Риге. Оне су заузеле читав низ положаја јужно од језера Плауса у утврдиле се на линији Шкеретен Синалоџик.

ВАШИНГТОН. — Шведска комисија која се овде бави и која овде ради за снабдевање Шведске, покушава да склони владу, да скине забрану за извоз у Шведску.

МОСКВА. — Керенски је постао диктатор генералисим. Преко више виших официра он управља војском на фронту.

ЛОНДОН. — Британска влада намерава, почевши од ове недеље, да забрани свакошпиљање шифрованих депеша за све неутралне у опште, које се шаљу подокеанским кабловима. — »На тај начин, пише Тајмс«, Немачка неће моћи више да вређа право неутралних држава.«

ПARIЗ. — Министар војни приликом трогодишњице битке на Марни, одликовао је генерала Сараја и генерала Кастилно војничком медаљом. То је највеће одликовање, које може имати француски генерал.

ЖЕНЕВА. — »Форверц« истичући претњу графа Ревентлова у »Дајче Тагесцајтунг« о одлагању Рајхстага, каже, у случају да брду нови избори, од 45 посланика конзервативаца, колико их има данас у парламенту, неће [се вратити ни пет.

ЛОНДОН. — Војни гувернер у Петрограду дао је оставку. Керенски се труди да реорганизује кабинет. Он мисли да створи један Национални Савет, у коме би били: Керенски, Некрасов, Скобељев и Терешченко. Јуче је био потпун мир и у Петрограду и у Москви.

ЦИРИХ. — Приликом последњег бомбардовања Цариграда од стране савезничких аероплана, сазнаје се, да је потпуно разорено једно одељење министарства војног. Бомбе су погодиле и разрушиле касарне у околини аинистарства. Има много мртвих а штета је знатна.

МАЛИ ОГЛАСИ

Миша Лазаревић, часовничар, преко пута битол. желез. станице у Солуну препоручује свој велики избор сатова »Етерна«.

1 сат железн. са књигом С. Д. Ж. Бр. 19.123 Др. 42.

1 сат игли без желез. »Гланц« Бр. 19.121 Др. 32 и све сорте других сатова. Прима сатове на оправку са гаранцијом. 3-10

Српско Трговачко Друштво обавља све банкарске послове; врши размену новца по најповољнијим дневним курсевима; прима новац на штедњу и чување. Канцеларије се налазе у улици Александра Великог у згради Хотела Кавале, преко пута бив. грчке централне поште. 2-10

Др. Алберт Гатењо, париски зубни лекар са 18 година искуства лечи уста за 4 до 5 дана завршен рад. Вади зубе без икаквих болова. — Егнатијева ул. 339 5-12